DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 18 november 1999 *

I mål C-161/98,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), från Tribunal du travail de Mons (Belgien), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Georges Platbrood

och

Office national des pensions (ONP),

angående tolkningen av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess lydelse enligt rådets

* Rättegångsspråk: franska.

förordning (EEG) nr 1248/92 av den 30 april 1992 (EGT L 136, s. 7, svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 130),

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden D.A.O. Edward (referent) samt domarna J.C. Moitinho de Almeida, L. Sevón, J.-P. Puissochet och M. Wathelet,

generaladvokat: S. Alber,
justitiesekreterare: byrådirektören L. Hewlett,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Office national des pensions (ONP), genom byrådirektören G. Perl,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom Marie Wolfcarius, rättstjänsten, i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 24 mars 1999 av: Office national des pensions (ONP), företrätt av biträdande juridiske rådgivaren J.-P. Lheureux, och kommissionen, företrädd av M. Wolfcarius,

och efter att den 18 maj 1999 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Tribunal du travail de Mons har genom beslut av den 21 april 1998, som inkom till domstolen den 27 april samma år, begärt att domstolen enligt artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG) skall meddela ett förhandsavgörande avseende en fråga om tolkningen av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1248/92 av den 30 april 1992 (EGT L 136, s. 7, svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 130, nedan kallad förordning nr 1408/71).

2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Georges Platbrood och Office national des pensions (nedan kallat ONP) angående beviljande av ålderspension.

Gemenskapsrätten

3 Artikel 46.1 a i förordning nr 1408/71 har följande lydelse:

"1. Om de villkor som krävs enligt en medlemsstats lagstiftning för rätt till förmåner har uppfyllts utan tillämpning av artikel 45 [beaktande av andra försäkrings- eller bosättningsperioder] eller artikel 40.3 [invaliditetsförmåner], skall följande regler gälla:

a) Den behöriga institutionen skall beräkna det förmånsbelopp som skall utbetalas

i) å ena sidan, endast enligt bestämmelserna i den lagstiftning som den tillämpar,

ii) å andra sidan, ..."

4 Genom förordning nr 1248/92 har även en artikel 46b införts i förordning nr 1408/71, vilken innehåller särskilda bestämmelser om sammanträffande av förmåner av samma slag som skall utbetalas enligt två eller flera medlemsstaters lagstiftning. Punkt 2 i denna artikel har följande lydelse:

"Bestämmelser om minskning, innehållande eller indragning enligt en medlemsstats lagstiftning skall tillämpas på en förmån som beräknas i enlighet med artikel 46.1 a i endast om förmånen är

a) antingen en förmån som avses i bilaga 4 D, vars storlek inte beror på de fullgjorda försäkrings- eller bosättningsperiodernas längd,

eller

b) en förmån, vars storlek bestäms på grundval av en tillgodoräknad period som anses vara fullgjord mellan den dag då försäkringsfallet inträffade och en senare dag. I det senare fallet skall nämnda bestämmelser tillämpas vid sammanträffande av en sådan förmån

i) antingen med en förmån av samma slag, såvida inte en överenskommelse har slutits mellan två eller flera medlemsstater som föreskriver att en och samma tillgodoräknad period inte får beaktas två eller flera gånger,

ii) eller med en förmån av det slag som avses i a.

Förmåner och överenskommelser som avses i b anges i bilaga 4 D."

5 De ändringar av förordning nr 1408/71 som har skett genom förordning nr 1248/92 påverkar inte den princip som uttrycks i bestämmelsen, utan ändringarna består endast i att exakta gränser fastställs för tillämpningen av nationella kumulationsförbud (dom av den 22 oktober 1998 i mål C-143/97, Conti, REG 1998, s. I-6365, punkt 19).

Belgisk rätt

6 Tvisten vid den nationella domstolen rör tillämpningen av artikel 32.1 i kunglig kungörelse av den 21 december 1967 om allmänna bestämmelser för löntagares ålderspension och efterlevandepension (*Moniteur belge* av den 16 januari 1968).

7 I artikel 15 tredje stycket i kunglig kungörelse nr 50 av den 24 oktober 1967 (*Moniteur belge* av den 27 oktober 1967) föreskrivs följande:

"Kunglig Majestät skall fastställa regler för bevisning om anställning som ger rätt till ålderspension och regler för hur icke styrkta försäkringsperioder kan jämställas med anställningsperioder."

8 Artikel 32.1 i kunglig kungörelse av den 21 december 1967, vilken antagits med stöd av kunglig kungörelse nr 50, har följande lydelse:

"En arbetstagare som har arbetat under tiden mellan den 1 januari 1938 och den 31 december 1944 anses ha fortsatt att arbeta under samma villkor hela tiden från anställningens slut till och med den 31 december 1945, och denna presumtion bryts endast av anställningsperioder för vilka den berörda personen har rätt till pension enligt ett annat belgiskt pensionssystem, med undantag för egenföretagare, eller ett utländskt pensionssystem."

9 Denna presumtion brukar kallas "krigsårspresumtionen".

10 Bestämmelserna i artikel 32.1 i kunglig kungörelse av den 21 december 1967 har upphävts genom artikel 50.1 första stycket i kunglig kungörelse av den 4 december 1990 (*Moniteur belge* av den 20 december 1990) men gäller fortfarande för ålderspensioner som, i likhet med Georges Platbroods pension, började utbetalas före den 1 januari 1991.

Tvisten vid den nationella domstolen

11 Georges Platbrood, som är född den 18 juni 1922, arbetade i Belgien åren 1941 och 1942. Han deporterades till tvångsarbete i Luchenwalde (Tyskland) från den 29 mars 1943 till den 30 april 1945, och fullgjorde därefter sin militärtjänst från den 3 december 1945 till den 3 december 1946, innan han började arbeta inom den offentliga sektorn den 1 oktober 1947. De år som han har arbetat som offentliganställd berörs inte av tvisten vid den nationella domstolen.

12 Genom beslut av den 30 september 1986, med verkan från och med den 1 juli 1986, beviljade ONP Georges Platbrood belgisk pension enligt pensionssystemet för arbetstagare, grundad på en förvärvsverksamhet under åren 1941—1946. När ONP beräknade pensionen beaktade den 1) åren 1941 och 1942, eftersom Platbrood hade arbetat i Belgien och pensionsavgifter inbetalats för denna period, 2) åren 1943, 1944 och 1945, med tillämpning av artikel 32.1 i kunglig kungörelse av den 21 december 1967 angående krigsårspresumtionen, och 3) år 1946, på grund av militärtjänsten från den 3 december 1945 till den 3 december 1946.

13 Efter Tysklands återförening år 1990 ansökte Georges Platbrood den 4 maj 1994 om tysk pension för perioden från den 29 mars 1943 till den 30 april 1945 vid Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz i Düsseldorf, vilken beviljade honom pension med verkan från och med den 1 januari 1992.

14 Med anledning av detta beslut gjorde ONP en ny beräkning av Georges Platbroods pension. Genom beslut av den 31 juli 1995, med verkan från och med den 1 januari 1992, beviljades han rätt till belgisk pension för åren 1941, 1942, 1945 och 1946, med beaktande av att han hade rätt till tysk pension för åren 1943 och 1944. ONP ansåg således att krigsårspresumtionen brutits, eftersom Georges Platbrood hade beviljats utländsk ålderspension avseende de år han hade varit deporterad för tvångsarbete.

15 ONP beräknade även rätten till pension enligt nationell rätt med utgångspunkt från en försäkringsperiod om 6/45, varvid denna beräkning, vilken föreskrivs i artikel 46.1 i förordning nr 1408/71, ledde till att Georges Platbrood beviljades kompletterande pension som kompenserade för skillnaden mellan de två pensionernas sammanlagda belopp (4/45 och 2/45) och den belgiska pension som skulle ha beviljats för samma år (6/45).

16 Den 30 januari 1996 begärde Georges Platbrood, med hänvisning till förordning nr 1408/71 och förordning nr 1248/92, att han, förutom sin belgiska pension, skulle få bibehålla sin tyska pension, från och med den 1 juni 1992, eftersom han hade arbetat åtminstone ett år för en tysk arbetsgivare under det andra världskriget. ONP avslog denna begäran genom beslut av den 16 april 1996.

17 Sökanden överklagade ONP:s beslut till Tribunal du travail de Mons. Han åberopade härvid gemenskapsrätten och domstolens rättspraxis för att visa att minskningen av hans belgiska pension är oförenlig med reglerna om förbud mot sammanträffande i förordning nr 1408/71, och särskilt artikel 46b.2 i denna förordning.

18 Tribunal du travail de Mons beslutade mot denna bakgrund att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EG-domstolen:

"Tvingar de nya bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1248/92 Belgien att tillerkänna en förmånstagare rätt till ålderspension, beräknad på grundval av förvärvsverksamhet som delvis omfattar år under vilka presumerade eller fiktiva prestationer skall tillgodoräknas — såvida den berörde inte kan göra anspråk på pension enligt ett utländskt system för dessa perioder av sysselsättning (principen om legalpresumtion för krigsåren enligt artikel 32.1 i kunglig kungörelse av den 21 december 1967 om allmänna bestämmelser för löntagares ålderspension och efterlevandepension, vilken upphävdes genom kunglig kungörelse av den 4 december 1990, men fortfarande gäller för ålderspensioner som började utbetalas före den 1 januari 1991), när den berörde har tillerkänts rätt till tysk ålderspension just på grundval av faktiska prestationer som motsvarar de presumerade eller fiktiva prestationer som kan beaktas enligt belgisk lagstiftning?

Med andra ord uppkommer frågan huruvida de nya bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1248/92 skall tolkas så, att de medger sammanträffande utan

minskning, innehållande eller indragning av en ålderspension som har beviljats en belgare på Belgiens bekostnad och som har beräknats på grundval av presumerade eller fiktiva prestationer enligt principen om legalpresumtion för krigsåren enligt artikel 32.1 i kunglig kungörelse av den 21 december 1967 (med det förbehåll som föreskrivs i denna bestämmelse om att den berörde emellertid inte får göra anspråk på pension enligt ett utländskt system för dessa perioder av sysselsättning), med en tysk ålderspension, beräknad på grundval av faktiska prestationer som omfattar samma period, eller om det tvärtom förhåller sig så att undantaget i artikel 32.1 i kunglig kungörelse av den 21 december 1967 (legalpresumtionen för krigsåren skall inte gälla om den berörde kan göra anspråk på pension enligt ett utländskt pensionssystem för dessa perioder av sysselsättning) inte utgör en sådan klausul om minskning, innehållande eller indragning som inte längre är tillämplig enligt de nya bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1248/92?"

Tolkningsfrågan

19 Den nationella domstolen vill genom sin tolkningsfråga i huvudsak få veta huruvida en nationell bestämmelse av sådant slag som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, som innebär att en arbetstagare som har arbetat från och med den 1 januari 1938 till och med den 31 december 1944 skall anses ha fortsatt arbeta under samma villkor hela tiden från anställningens slut till och med den 31 december 1945, men där denna presumtion inte gäller för anställningsperioder för vilka den berörda personen erhåller pension enligt en annan medlemsstats pensionssystem, utgör en bestämmelse om minskning, innehållande eller indragning i den mening som avses i förordning nr 1408/71.

20 ONP och kommissionen anser att denna fråga skall besvaras nekande.

21 ONP har bland annat anmärkt att det finns anledning att skilja mellan bestämmelser om minskning av en förmån och villkor för att kvalificera sig för

denna förmån. Innan man kan minska en förmån i fall av sammanträffande, måste denna förmån först bestämmas i enlighet med tillämplig nationell lagstiftning.

22 Den nationella bestämmelse som här är i fråga rör bevisregler i form av en presumtion som kan brytas. För att en pension inte skall beviljas två gånger för en och samma period anses denna presumtion ha brutits om det framgår att den berörda personen inte har arbetat i Belgien och därvid omfattats av pensionssystemet för arbetstagare under denna period, genom att denne har beviljats pension från en annan medlemsstat för samma period.

23 Kommissionen har tillagt att förevarande mål klart skiljer sig från målet Romano (dom av den 4 juni 1985 i mål 58/84, REG 1985, s. 1679) och det ovannämnda målet Conti, i vilka kommissionen hävdade att de nationella bestämmelser som där var i fråga borde kvalificeras som bestämmelser om minskning. Det förstnämnda målet rörde nämligen huruvida en nationell bestämmelse, enligt vilken de fiktiva år av arbete som en arbetstagare i vissa fall kan tillgodoräkna för att uppnå en fullständig försäkringsperiod om 30 år minskades med det antal år som den berörda personen kunde göra anspråk på pension från en annan medlemsstat, utgjorde en bestämmelse om minskning. Det sistnämnda målet rörde hur man skulle kvalificera en bestämmelse om minskning av ett tillägg till ofullständig pension för en gruvarbetare som arbetat minst 25 år i en gruva på grund av andra pensioner som denne erhöll enligt ett annat belgiskt eller utländskt pensionssystem.

24 Enligt kommissionens mening har fiktiva försäkringsår eller kompletterande försäkringsår ingen anknytning till en viss tidsperiod. En försäkrad kan således inte därigenom omfattas av två lagstiftningar vad avser "en och samma" period. I förevarande mål rör det sig dock om en presumtion som är knuten till en viss

tidsperiod (andra världskriget) och vilken kan brytas genom bevisning. Den bestämmelse som är i fråga i målet vid den nationella domstolen utgör därför enligt kommissionens mening inte en bestämmelse om minskning.

25 Domstolen vill inledningsvis anmärka att en nationell bestämmelse skall anses vara en bestämmelse om minskning av förmåner, om den beräkningsmetod som den föreskriver innebär att det pensionsbelopp som en person har rätt till minskas för att personen har rätt till en förmån i en annan medlemsstat (domen i det ovannämnda målet Conti, punkt 25).

26 Domstolen har i samma dom understrukit att de nationella bestämmelserna om minskning av förmåner inte kan undandras de villkor och gränser för tillämpning som föreskrivs i förordning nr 1408/71 genom att de klassificeras som bestämmelser om beräkning av förmåner (domen i det ovannämnda målet Conti, punkt 24).

27 Man kan inte heller inordna sådana nationella bestämmelser under de villkor och gränser för tillämpningsområdet som anges i förordning nr 1408/71 genom att klassificera dem som bevisregler.

28 I målet vid den nationella domstolen ingår krigsårspresumtionen emellertid i en lagstiftning som syftar till att minska de negativa verkningar som andra världskriget har medfört för arbetstagares rätt till pension enligt belgisk lagstiftning.

29 En arbetstagare som har arbetat i Belgien under tiden mellan den 1 januari 1938 och den 31 december 1944 anses därför ha fortsatt arbeta under samma villkor hela tiden från anställningens slut till och med den 31 december 1945.

30 Denna presumtion har införts bland annat till förmån för arbetstagare som, efter att ha arbetat i Belgien, inte är i stånd att bevisa att de har betalat in tillräckliga pensionsavgifter under samtliga år som är i fråga, på grund av att handlingar har förstörts eller försvunnit, eller som inte kunnat arbeta i Belgien på grund av krigets följder.

31 Domstolen vill understryka att den presumtion som här är i fråga är en presumtion om att avgifter har inbetalats till det ifrågavarande belgiska pensionssystemet och inte en presumtion om anställning i Belgien. I ett fall som det som är i fråga i målet vid den nationella domstolen kan presumtionen således inte brytas endast av den anledningen att sökanden i detta mål har arbetat i Tyskland under en viss tid. När sökanden beviljades pension för sitt arbete i Tyskland förlorade emellertid de skäl som gjort att den belgiska lagstiftaren infört krigsårspresumtionen sin relevans för sökandens fall.

32 Mot denna bakgrund kan en nationell bestämmelse som föreskriver att krigsårspresumtionen i ett sådant fall inte gäller för perioder av arbete för vilka den berörda personen redan erhåller pension med stöd av ett annat socialförsäkringssystem inte klassificeras som en bestämmelse om "minskning" i den mening som avses i förordning nr 1408/71. En sådan bestämmelse är nämligen en naturlig följd av att den berörda personen redan erhåller pension enligt ett annat pensionssystem, vad avser hela eller delar av den tid som denne inte kan bevisa att han har betalat in tillräckliga pensionsavgifter till det aktuella belgiska pensionssystemet.

33 Svaret på tolkningsfrågan blir därför att en nationell bestämmelse av sådant slag som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, som innebär att en arbetstagare som har arbetat från och med den 1 januari 1938 till och med

den 31 december 1944 skall anses ha fortsatt arbeta under samma villkor hela tiden från anställningens slut till och med den 31 december 1945, men där denna presumtion inte gäller för anställningsperioder för vilka den berörda personen erhåller pension enligt en annan medlemsstats pensionssystem, inte utgör en bestämmelse om minskning, innehållande eller indragning i den mening som avses i förordning nr 1408/71.

Rättegångskostnader

34 De kostnader som har förorsakats kommissionen, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående den fråga som genom beslut av den 21 april 1998 har ställts av Tribunal du travail de Mons — följande dom:

En nationell bestämmelse av sådant slag som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, som innebär att en arbetstagare som har arbetat från den 1 januari 1938 till och med den 31 december 1944 skall anses ha fortsatt arbeta

under samma villkor hela tiden från anställningens slut till och med den 31 december 1945, men där denna presumtion inte gäller för anställningsperioder för vilka den berörda personen erhåller pension enligt en annan medlemsstats pensionssystem, utgör inte en bestämmelse om minskning, innehållande eller indragning i den mening som avses i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1248/92 av den 30 april 1992.

Edward Moitinho de Almeida Sevón

Puissochet Wathelet

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 18 november 1999.

R. Grass — D.A.O. Edward

Justitiesekreterare — Ordförande på femte avdelningen